

Raad voor Rechtsbijstand

Vestiging 's-Hertogenbosch

Bezoekadres • Magistratenlaan 166 • 2^e verdieping • 's-Hertogenbosch
Postadres • Postbus 70503 • 5201 CD 's-Hertogenbosch
Tel. +31 (0)88 - 787 10 00
www.rvr.org

Ministerie van Financiën
Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag

Per e-mail:

Persoonsgegevens

Datum: 12 augustus 2024
Onderwerp: Gevolgen voor de rechtsbijstand wetsvoorstel inzake FSV/MSNP

Behandeld door:
Telefoonnummer:
E-mail:

Persoonsgegevens

Geachte Persoonsgegevens

Op 21 mei jl. hebben wij via het ministerie van Justitie en Veiligheid de vraag ontvangen om een uitvoeringstoets te doen voor het nieuwe wetsvoorstel inzake FSV/MSNP. De beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel is 1 januari 2025.

Bijgaand ontvangt u de reactie van de Raad op het wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel biedt de grondslag voor het tegemoetkomingsbeleid ten aanzien van burgers die een MSNP-verzoek¹ hebben gedaan dat onterecht is afgewezen door de Belastingdienst. Met een MSNP-verzoek wordt in dit wetsvoorstel bedoeld op een buitengerechtelijke schuldregeling dat door een burger, niet zijnde een ondernemer, is gedaan. Een afwijzing van een verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling kan grote gevolgen hebben voor een burger. Uit onderzoek is gebleken dat MSNP-verzoeken onterecht zijn afgewezen, omdat sprake is geweest van een belastingbedrag boven een bepaald normbedrag, een kwalificatie opzet of grove schuld (hierna: O/GS-kwalificatie), een fraude-indicatie of een registratie in de Fraude Signalering Voorziening (FSV). Achteraf bezien is het onjuist geweest dat saneringsvoorstellen enkel op één van die gronden (automatisch) zijn afgewezen. Deze afwijzingen zijn derhalve onterecht geweest en zijn daarmee zogenoemde onterechte afwijzingen. De Belastingdienst heeft hiermee kwetsbare burgers de mogelijkheid tot het realiseren van een schuldenvrije start onterecht en onnodig aanzienlijk beperkt, aldus de toelichting op het wetsvoorstel. Met het wetsvoorstel worden de betrokken burgers op een passende manier tegemoetgekomen, waarbij aandacht is voor het nadeel dat de burger heeft ervaren.

¹ De term schuldsanering wordt veelvuldig gebruikt in het wetsvoorstel/MvT. In de stukken wordt met de schuldsanering bedoeld het minnelijk traject waarbij een saneringskrediet wordt ingezet (het MSNP-verzoek). Buiten deze stukken, verwijst de term schuldsanering in 'het algemeen' naar het WSNP-traject. Door de termen in beide gevallen te gebruiken, kan dit verwarring veroorzaken.

Raad voor Rechtsbijstand

De getroffen burger van wie een MSNP-verzoek onterecht door de Belastingdienst is afgewezen, ontvangt een voor bezwaar vatbare beschikking. De burger heeft mogelijkheden om rechtsmiddelen in stellen als hij zich bijvoorbeeld niet kan vinden in de hoogte van de tegemoetkoming of welke schulden door de Belastingdienst worden kwijtgescholden. De burger kan de volgende rechtsmiddelen inzetten: bezwaar, beroep, hoger beroep en beroep in cassatie bij de fiscale rechter.

In onderdeel 6 van de MvT zijn de gevolgen voor de rechtsbescherming beschreven. Voor de inschatting van het aantal burgers dat bezwaar zal indienen, heeft de Belastingdienst gekeken naar vergelijkbare processen binnen het FSV-kader. Daaruit blijkt dat slechts een zeer kleine groep burgers in bezwaar gaat. De verwachting bij het onderhavige wetsvoorstel is dat 1,5% van de burgers in bezwaar zal gaan. De totale populatie getroffen burgers is ongeveer 5.000. Het totaal aantal bezwaarschriften wordt daarom geschat op 75. Uit de uitvoeringstoets, die door het ministerie van Financiën is uitgevoerd, blijkt dat het percentage van 1,5% niet meer is gewijzigd. Maar dat het tegemoetkomingsbeleid gaat om een populatie van 5.500 burgers en de geschatte bezwaarschriften wordt op basis van die cijfers geschat op 80, in plaats van de eerdergenoemde 5.000 burgers en 75 bezwaarschriften.

Toevoegbeleid Raad voor Rechtsbijstand

Tot voor kort hanteerde de Raad een terughoudend toevoegbeleid in dit type zaken. Dit beleid was direct gestoeld op het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria (het Brt). In dit besluit is bepaald dat geen toevoeging wordt afgegeven indien de rechtsbijstand uitsluitend is verzocht voor het indienen van een bezwaarschrift in een belastingzaak en het bezwaar betrekking heeft op een geschil van feitelijke of rekenkundige aard. Van deze regel kan volgens het Brt alleen worden afgeweken als de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist. Het toevoegbeleid was derhalve exclusief: niet toevoegen, tenzij de advocaat kan motiveren dat de zaak feitelijk en/of juridisch complex is.

Mede door de toeslagenaffaire is gebleken dat het uitgangspunt van de zelfredzame burger in de regelgeving en het beleid voor de beoordeling van de aanvraag van gesubsidieerde rechtsbijstand herzien moet worden. Het WODC adviseerde in zijn rapport 'Rechtsbijstandverlening in kinderopvangtoeslagzaken' in die zaken een ander - meer inclusief - vertrekpunt te kiezen bij de beoordeling: 'wel toe te voegen, behalve als heel duidelijk is dat iemand het zelf afkan.'

Ook de door de Raad ingestelde Adviescommissie Zelfredzaamheid Rechtshulp en Rechtsbijstand adviseerde in vergelijkbare zin als het WODC en benadrukte daarbij in de beoordeling minder gewicht toe te kennen aan de juridische en feitelijke complexiteit van een zaak. In de beoordeling van een verzoek om rechtsbijstand moest de Raad juist ook context- en persoonsgebonden factoren meewegen, zo adviseerde de commissie. Dat doet de Raad in de praktijk nu al via de (tijdelijke) Regeling adviestoevoeging zelfredzaamheid (de Ratz-regeling). Maar dit uitgangspunt moet volgens de adviescommissie ook worden verankerd in regelgeving, en dan in het bijzonder via een wijziging van het Brt.

Indachtig de ingezette verandering van het beleid én de aard van de zaken waar het in dit voorstel om gaat, acht de Raad de kans groot dat in deze bezwaarzaken een toevoeging wordt afgegeven. Voor de inschatting van de financiële gevolgen gaat de Raad er dan ook vooralsnog van uit dat in al de voornoemde 80 gevallen een toevoeging wordt verstrekt.

Raad voor Rechtsbijstand

De zaakcode die daarbij gehanteerd wordt, is F010. Daaraan is een forfaitaire vergoeding verbonden van 9 punten per procedure. Inclusief bijkomende kosten, schat de Raad de financiële gevolgen van het wetsvoorstel voor de rechtsbijstand daarom op circa € 100.000 in. De beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel is 1 januari 2025. Omdat de kosten voor de rechtsbijstand van 2025 nog niet bekend zijn, is bij de berekening van dit bedrag uitgegaan van de kosten in 2024.

Onderstaande berekening ligt ten grondslag aan de totale kosten (bedragen afgerond op € 1.000):

80 x 9 = 720 x € 126,55 (basisbedrag 2024)	= € 92.000
80 x administratieve kostenvergoeding € 22,70	= € 2.000
80 x reiskostenvergoeding à € 9,20 (op basis van 40 km)	= € 1.000
21% BTW	= € 20.000 +
<i>Tussentotaal</i>	<i>= € 115.000</i>
80 x Eigen Bijdrage gemiddeld € 218	= € 19.000 -
Uitvoeringskosten RvR 80 x € 43,98 per toevoeging	= € 4.000 +
Totaal:	= € 100.000

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen kunt u contact opnemen met de behandelaar van deze uitvoeringstoets.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

I.D. Nijboer
Algemeen directeur/Bestuurder
Raad voor Rechtsbijstand